

מידע לציבור הרחב בנושא אסבסט

מעודכן ל- אוגוסט 2011, אב התשע"א

1. כללי

האסבסט הוא שם כולל לקבוצת מינרלים טבעיים בעלי מבנה גבישי בצורה של סיבים מיקרוסקופיים דקים, ארוכים ונפרדים, הנבדלים זה מזה בהרכבם. סיבי האסבסט חזקים מאוד, הם עמידים בפני אש, חום, קורוזיה, כוח מכני חזק, כימיקלים, ומאופיינים באורך חיים רב. תכונות ייחודיות אלה, בשילוב מחיר נמוך, הן שהביאו את האסבסט לשימוש במגוון רחב ביותר של חומרי בידוד תרמי, בידוד אקוסטי, חומרי חיכוך וחומרי בנייה במשך תקופה של מעל 100 שנה.

אסבסט מוגדר כאבק מזיק, כחומר מסוכן וכמזהם אור.

במטרה למנוע ולצמצם מפגעים סביבתיים ובריאותיים הנגרמים על ידי אסבסט ולטפל במפגעים כאמור, חוקק החוק למניעת מפגע אסבסט ואבק מזיק, התשע"א – 2011 (להלן – החוק), אותו יזם המשרד להגנת הסביבה.

לפי הוראות החוק חל איסור על ייצור, יבוא, מסחר, או כל שימוש חדש באסבסט או בפסולת אסבסט בישראל. כמו כן, חלה חובה בהוצאה הדרגתית של שימוש באסבסט פריך ממבני ציבור, ממתקני תעשייה וכן מצידוד וכלי רכב בצה"ל, לכל היותר עד אוגוסט 2021.

2. סכנות בריאותיות

האסבסט מסוכן לבריאות רק כאשר הוא במצב התפוררות שמשחרר סיבים לאוויר. ככל שהריכוז ו/או משך החשיפה לחומר יהיו נמוכים יותר – כך הסיכון יהיה נמוך עשרות מונים.

האסבסט הוכח כמסרטן בבני אדם. חדירת סיבי אסבסט למערכת הנשימה עלולה לגרום למחלות הפנוימוקוניוזיס (הקשורות למחלות הנגרמות מחשיפה לאבק מזיק) קשות שאינן ניתנות לריפוי ומופיעות לאחר תקופת חביון ארוכה הנעה בין מספר שנים ועד- 30 או 40 שנה ואף יותר לאחר החשיפה הראשונית.

עיקר התחלואה הקשורה לאסבסט הנה תוצאה של "חשיפה תעסוקתית" – של עובדים שעבדו במפעלי אסבסט, מכרות או פועלי בניין שניסרו אסבסט-צמנט לאורך שנים. עם זאת, ידוע גם על מקרים של תחלואה במחלות הקשורות לחשיפה סביבתית לאסבסט, כמו תושבים שגרו בסמוך למפעלי אסבסט, או אנשים שנחשפו לאסבסט-פריך במקום מגוריהם וכן בני משפחה של עובדים באסבסט.

המחלות הידועות כמקושרות לחשיפה לאסבסט הן:

- אסבסטוזיס - המחלה מאופיינת על ידי הצטמקות (פיברוזיס) של רקמת הריאה כתוצאה משאיפת סיבי אסבסט הנשארים בתוך הריאות, בהקשר של חשיפה תעסוקתית. הרס הרקמה גורם לקוצר נשימה ולירידה בתפקודי הריאות כתוצאה מאבדן גמישותן.
- סרטן הריאות - סרטן הריאות המופיע בקשר לחשיפה תעסוקתית לאבק המכיל סיבי אסבסט. עישון מהווה גורם מחמיר המעלה את הסיכון לחלות בסרטן הריאות אצל עובדי אסבסט.
- מזותליומה- סרטן נדיר שפוגע בקרום הריאה, קרום הבטן או קרום הלב. הפגיעה במרבית המקרים מסתיימת במוות חודשים ספורים לאחר גילוי המחלה. מזותליומה עלולה להופיע בחשיפות קלות עד מתונות לאסבסט

3. שימוש באסבסט

3.1 אסבסט צמנט

אסבסט-צמנט הוא מוצר המכיל תערובת של אסבסט ומלט במצב קשיח (לרוב כ- 10% סיבי אסבסט).

מוצרי אסבסט צמנט

אסבסט-צמנט משמש בעיקר כחומר בניה במבני תעשייה, מבני ציבור, במבני חקלאות ובמבני מגורים, כלוחות שטוחים או גליים המשמשים לכיסוי גגות וקירות, כצינורות מים וביוב, מרזבים, ארובות, רעפים, אדניות ומיכלי מים. ההערכה היא כי בישראל למעלה מ 100 מיליון מ"ר של לוחות אסבסט צמנט.

לאור המידע הקיים היום, מוצרי אסבסט-צמנט מותרים לשימוש והם אינם מהווים סכנה לבריאות כל עוד הנם במצב תקין ולא מתפורר ואין מבצעים בהם עבודות ניסור, קידוח, ליטוש וכל עבודה הגורמת להתפוררות החומר ולפיזורו באוויר.

לפיכך אין הכרח להרחיק מן הבית מוצרים קיימים עשויי אסבסט-צמנט או להימנע במבנים עשויי אסבסט-צמנט, כל עוד האסבסט נמצא במצב תקין ואינו מתפורר.

דרכי טיפול ותחזוקה באסבסט-צמנט

יש להימנע מפעולות שיוף, ליטוש, קידוח, ניסור, חיתוך והשחזה בכל המוצרים המכילים אסבסט צמנט כיוון שפעולות אלו גורמות לשחרור סיבי אסבסט לאוויר.

מוצרי אסבסט-צמנט פגומים, שבורים, שרופים אומתפוררים, עלולים לשחרר סיבי אסבסט מסוכנים לסביבה ויש לסלקם בהקדם. אם מתעורר הצורך לפרק מבנים עשויים אסבסט-צמנט, יש להגיש בקשה לביצוע עבודה באסבסט למשרד להגנת הסביבה- אגף אבק מזיק, לשם קבלת היתר לביצוע העבודה ולפעול בהתאם לתנאיו.

בעל מקום ציבורי חייב בביצוע בדיקת תקינות למבנה ציבורי שיש בו שימוש באסבסט צמנט אחת לשנה (במקרה שהאסבסט אינו צבוע אחת לשלושה חודשים), ולצבוע את לוחות האסבסט.

ככלל, מומלץ לצבוע מוצרי אסבסט – צמנט בצבע המכיל דבק ועמיד בפני מים, במטרה למזער אפשרות של שחרור סיבים לאוויר, ללא הכנה מקדימה של פני השטח לצביעה.

3.2 אסבסט פריך

אסבסט פריך הוא חומר המכיל אסבסט (מעל 1% משקלית/ נפחית), הניתן לפירור, כתישה או צמצום לאבקה עייי לחץ ידני כשהוא במצב יבש. פוטנציאל שחרור סיבי אסבסט מחומר המכיל אסבסט פריך גדול באופן ניכר מזה של אסבסט צמנט. אסבסט פריך אסור לשימוש חדש. החוק קובע חובת הסרה של אסבסט פריך בישראל בתקופה של עד 10 שנים, (אוגוסט 2021), ומגבלות מחמירות לגבי המשך שימוש עד להסרה כמפורט בקצרה להלן:

א. שימוש באסבסט כבידוד תרמי בתעשייה

אסבסט פריך שימש לבידוד צנרת בתחנות כוח ובתעשייה. ריכוז סיבי האסבסט בבידוד הנו כ 50%. על בעל מתקן תעשייתי שהותקן בו בידוד תרמי עד שנת 1991, לבצע באמצעות מפקח אסבסט פריך, סקר לבדיקת נוכחות אסבסט במתקנים שבנכס עד אוגוסט 2012. במקרה וימצא אסבסט לדווח מיידיית למשרד להגנת הסביבה, לערוך רישום שבו יכללו מיקום האסבסט, הערכת כמותו ומצבו ולסמן את המתקנים התעשייתיים בהם יש אסבסט. במידה והאסבסט חשוף לאוויר יש לאטום אותו או להפסיק את השימוש במתקן. יש להסיר את הבידוד התרמי המכיל אסבסט עד שנת 2021.

ב. שימוש באסבסט כבידוד אקוסטי

בארץ קיימים מבני ציבור מקורים בהם יש שימוש באסבסט פריך לצורך בידוד אקוסטי. על בעל מקום ציבורי שיש בו בידוד כאמור אשר נבנה לפני 1984, לבצע באמצעות סוקר אסבסט, סקר לאיתור ומיפוי שימוש באסבסט פריך עד פברואר 2013. במקרה וימצא אסבסט, לדווח מיידיית למשרד להגנת הסביבה ולסגור את האזור שבו מצוי האסבסט במבנה בתוך 14 יום. יש להסיר את הבידוד האקוסטי המכיל אסבסט עד שנת 2021.

ג. שימוש באסבסט בכלי רכב ובציוד בצה"ל

בצה"ל, נעשה שימוש בבדים טבולים באסבסט כבידוד תרמי על גבי צינורות פליטה בכלי רכב משוריינים ולבידוד צנרת גנרטורים. כמו כן, נמצאות בשימוש רפידות המכילות אסבסט בכלי רכב. ע"פ החוק חלה חובה על הצבא להסיר את האסבסט הפריך המותקן בציוד ובכלי רכב שבשימושו הנמצאים במעמד סדיר על לאוגוסט 2018.

ד. מוצרים ואביזרים לשימוש ביתי

מוצרי אסבסט רבים היו נפוצים בעבר לשימוש ביתי, כדוגמת פתיליות בתנורי נפט, פלטות לשימוש על גבי כיריים במטבח ובמעבדה, שמיכות עמידות לאש וכן כפפות. אם ברשותך מוצרים כנ"ל, שצבעם המסחרי לרוב הוא אפור, יש להימנע משימוש בהם ולסלקם לאחר הרטבה בתוך שקית פלסטית עבה כפולה, סגורה היטב יחד עם הפסולת הביתית הרגילה.

4. מפגע אסבסט

מפגע אסבסט מוגדר בחוק כנוכחות של סיבי אסבסט באוויר או שחרור של סיבי אסבסט לאוויר לרבות כל אחד מהמצבים שלהלן:

- א. פליטה של אבק נראה לעין הנגרמת מעבודת אסבסט.
- ב. אסבסט צמנט שרוף או מרוסק, וכן אסבסט צמנט שבור במידה ניכרת.
- ג. אסבסט פריך חשוף לאוויר.
- ד. מצבור של פסולת אסבסט החשוף לאוויר.

אדם שיש מפגע אסבסט במקום שבעלותו או בחזקתו ינקוט בצעדים מיידיים למניעת המשך המפגע או הפסקתו הכוללים הפסקת הפעילות הגורמת למפגע, נקיטת אמצעים סבירים למניעת כניסת אדם לאזור המפגע (למעט כוחות הצלה ופיקוח), מניעת הוצאת חפצים ופסולת מאזור המפגע, לדווח מיידית למשרד להגנת הסביבה, וכן להגיש בתוך 7 ימים מגילוי המפגע, בקשה לאגף אבק מזיק במשרד להגנת הסביבה לבצע עבודת אסבסט לצורך פינוי המפגע באמצעות קבלן/ מפקח בעל רישיון לביצוע עבודות אסבסט.

במידה ונתקלת במפגע אסבסט הנך מתבקש לדווח ליחידה הסביבתית ברשות המקומית דרך המוקד העירוני, או למשרד להגנת הסביבה בטלפון 6911*.

5. ביצוע עבודה באסבסט

הוראות החוק מחייבות כי ביצוע עבודה באסבסט (לרבות תיקון, פירוק, הסרה, הריסה, פינוי, חיתוך, סילוק מפגע, הובלה, הטמנה, כיסוי, חפירה או קידוח בקרקע שהוטמן בה אסבסט, ולמעט צביעה של אסבסט צמנט) תבוצע באמצעות גורם מקצועי בעל רישיון מתאים לכך מאת המשרד להגנת הסביבה, ולאחר קבלת היתר פרטני לעבודה מאת המשרד, והכול כדי להבטיח שהעבודה תבוצע תוך מזעור פיזור סיבי האסבסט לסביבה, ולמנוע סיכון לאוכלוסיה ולעוסקים בביצוע העבודה.

עבודה באסבסט כוללת את השלבים הבאים:

- א. התקשרות עם עוסק באסבסט בעל רישיון מאת המשרד להגנת הסביבה (קבלן אסבסט צמנט/ מפקח אסבסט פריך, בהתאם לסוג העבודה המבוקשת);
- ב. הגשת בקשה להיתר עבודה על כל המסמכים הנלווים למשרד להגנת הסביבה (באמצעות העוסק באסבסט);
- ג. קבלת היתר עבודה באסבסט מהמשרד להגנת הסביבה הכולל תנאים לביצוע העבודה;
- ד. ביצוע העבודה בידי העוסקים באסבסט שפורטו בבקשה ובהיתר העבודה;
- ה. קבלת אישור אכלוס למבנה בו התבצעה העבודה מהעוסק באסבסט;
- ו. הגשת דו"ח מסכם לעבודה למשרד להגנת הסביבה.

רשימת העוסקים המורשים באסבסט מפורטת באתר המשרד להגנת הסביבה בכתובת: www.sviva.gov.il ← תחת "נושאים סביבתיים" ← "אסבסט" ← מידע למבקש להסיר אסבסט ← רשימת העוסקים באסבסט.

פטור מהיתר עבודה באסבסט

ניתן לבצע עבודה מצומצמת לפירוק ולהסרה של לוחות אסבסט צמנט או צינור אסבסט צמנט ללא קבלת היתר ומבלי להעסיק קבלן אסבסט, בתנאי שהעבודה עונה על כל התנאים המפורטים להלן:

- א. העבודה מבוצעת על ידי האדם בנכס שבעלותו או בחזקתו, או שהעבודה מתבצעת שלא בתמורה על ידי עובדו;
- ב. המבנה שבו מתבצעת העבודה אינו בית ספר או מוסד לימודים;

- ג. שטח לוחות האסבסט צמנט באותו מבנה אינו עולה על 50 מטרים מרובעים ואורך הצינור אינו עולה על 10 מטרים ;
- ד. הלוחות או הצינור אינם שרופים וכן אינם סדוקים, שבורים או פגועים בהיקף העולה על שליש מכמות האסבסט צמנט המותקן במבנה ;
- ה. הלוחות או הצינור, ניתנים להסרה מהמבנה בשלמותם וללא פגיעה בלוחות או בצינור, לפי העניין;
- כמו כן, ניתן לפנות מוצר אסבסט שלם ותקין, שמשקלו אינו עולה על 700 קילוגרם, ואשר לא פורק ממבנה אינו מקובע לקרקע, למבנה או לרכב, לשם הטמנה.

מידע נוסף על ביצוע עבודה מצומצמת ראה באתר המשרד להגנת הסביבה בכתובת: www.sviva.gov.il ←
תחת "נושאים סביבתיים" ← אסבסט ← מידע למבקש להסיר אסבסט ← ביצוע עבודת אסבסט מצומצמת

6. אסבסט בהיבט המשפטי

התחום הסביבתי של נושא האסבסט והעיסוק בו מעוגן בחוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א-2011 ותקנותיו.

עבודה מצומצמת באסבסט, קבועה בתקנות למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק (פטור מרישיון ומהיתר עבודת אסבסט ומניעת ניגוד עניינים), התשע"א-2011.

היבטים התעסוקתיים של עבודה באסבסט מעוגנים בתקנות הבטיחות בעבודה (גהות תעסוקתית ובריאות הציבור והעובדים באבק מזיק), התשמ"ד – 1984.

7. טיפים

- אין הכרח לסלק מן הבית מוצרים קיימים עשויי אסבסט-צמנט. מבנים בנויים מאסבסט- צמנט, במצב שלם ולא שבור מותרים לשימוש.
- מוצרים ומבנים ישנים במצב שלם ולא מתפורר העשויים אסבסט-צמנט והמצויים בביתכם ובקרבתכם מומלץ לצבוע בצבע שמכיל דבק ועמיד בפני מים למניעת שחרור סיבים לאוויר.
- הימנעו מפעולות שיוף, ליטוש, קידוח, ניסור, חיתוך והשחזה של מוצרים עשויי אסבסט כיוון שפעולות אלה גורמות לשחרור סיבי אסבסט לאוויר.
- במטרה לזהות באופן ודאי האם מוצר מכיל אסבסט, ניתן לשלוח דגימה מהמוצר (דגימת צובר) אל מעבדה מוסמכת.
- אם מתעורר הצורך לפרק מבנים עשויי אסבסט-צמנט יש לפעול בהתאם להוראות החוק (פרק 5 במסמך זה).

מידע נוסף ניתן למצוא באתר המשרד להגנת הסביבה בכתובת: www.sviva.gov.il תחת "נושאים סביבתיים" ← "אסבסט" וכן לפנות לאגף לפניית הציבור במשרד להגנת הסביבה.

לקבלת אישורים לביצוע עבודת אסבסט, יש לפנות למשרד להגנת הסביבה, בדואר אלקטרוני asbest@sviva.gov.il, וכן באמצעות מס' טלפון 02-6553930, מס' פקס: 02-6535960

